

ВЕЛИКИ ПОСТ

Не говори ми:
Толико дана сам постио,
нисам јео ово или оно,
нисам пио вина,
ишао сам у грубој хаљини;
него кажи нам
да ли си од гневног постао тих,
од жестокога на добро склон.
(Свети Јован Златоуст)

Велики Пост или Часни Пост познат је и као Света Четрдесетница. Он је истински узор и образац свим осталим вишедневним постовима у аскетском и литургијском животу Православне Цркве. Велики Пост је још од давнина почео да живи у свести првих хришћанских заједница које су неговале успомену на четрдесетодневни пост Спаситеља Исуса Христа. Наиме, еванђеље по Матеју истиче да се Господ после крштења на реци Јордану повукао у јудејску пустињу, постећи четрдесет дана и ноћи. Господ се на овај начин припремао за предстојећу мисију међу Јудејима. Чинећи божанска дела љубави и сажаљења према свима, Господ је током овоземаљског живота истицао и то да "када постиш намажи главу своју и умиј лице своје". (Мт. 6, 16-17)

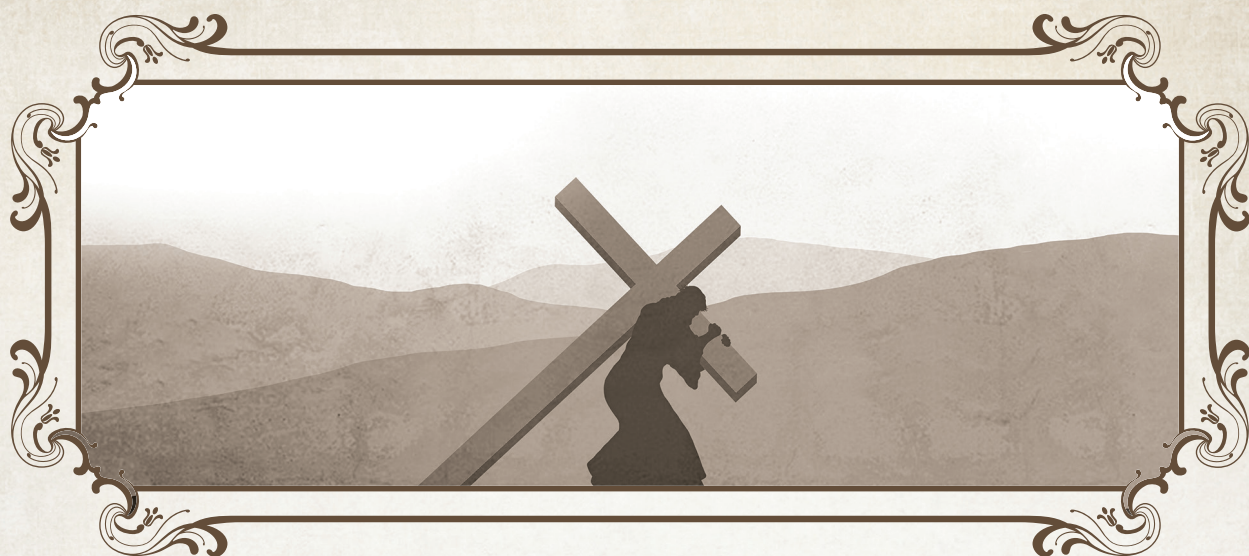
Неопходно је напоменути да је пре Христовог крштења на реци Јордану, Свети Јован Крститељ у пустињи Јудејској позивао Јерусалимљане на покајање јер се приближило Царство небеско- Који је Сам Господ Исус Христос. (Мт. 3, 2)

Онога дана када је исцелио бесомучног дечака, сажаливши се на молбу његовог брижног оца, човекољубиви Исус је истакао значај поста и молитве рекавши: "А овај се род не изгони осим молитвом и постом". (Мт. 17, 21)

Институција поста је, међутим, била позната и у Старом завету. Она је настала у јудејском свештеном простору. Бог Отац, Сведржитељ и Творац, је још у рајском врту првоствореном Адаму дао само једну заповест. Запретио му је и рекао: "Једи слободно са свакога дрвета у врту; Али с дрвета од знања добра и зла, с њега не једи; јер у који дан окусиш с њега, умријеш". (Постање 2, 17)

Адам и Ева су прекршили божанску заповест и своју слободну одлуку платили изгнањем из раја. Овим изгнањем првостворени људи лишили су себе заједнице с Богом, заједнице са Извором живота и сваког добра.

Пост је, дакле, настао као израз покајног става да је неопходно измирити се с Богом и да је битно градити мир са собом и са ближњима. Мојсијев закон прописује само један јавни и веома строги годишњи пост на велики дан измирења (Лев. 16, 29, 31; 23, 27; Бр. 29, 7). У знак смирења пред Богом и истицању кајања грехова цепала се одећа и посипао се пепео по глави.

Рани хришћани су веома рано почели да поштују догађаје из Христовог живота описане у еванђељу. Посебно жива била је успомена на догађај Христовог страдања и васкрсења из мртвих. Они су поштујући ове Свете дане као дане кајања, почели веома брзо да посте и да се у тим данима интензивније моле. Временом се ова идеја формирала у један непрекинут период- период Велике и Свете Четрдесетнице који је прекидан слављењем васкрсења Христовог.

Васкршњи пост почиње у понедељак иза сиропусне недеље и траје до петка Лазареве суботе. Света Црква Христова је на овај пост везала и пост страсне седмице, у спомен страдања и смрти Господа Исуса Христа.

НЕДЕЉА ПРВА ПОСТА – ПРАВОСЛАВЉА

СТВАРАЊЕ СВЕТА И ДОГАЂАЈ ПАДА

Величанствен опис стварања света и човека као круне стварања есенцијални је део богослужбеног наратива недеље прве Великог Поста. Овај детаљ није без разлога уметнут јер је свет кроз чудесни догађај стварања ушао у живот. Бог је све створено позвао на заједницу с Богом. Верни народ се током вечерње Литургије изнова подсећа на догађај стварања свега видљивог и невидљивог од стране живог и нествореног Бога. Чују се појмови небо, земља, тама над безданом, Дух Божији који лебди, светлост, свод, суво- земља, дрво плодовито... Почине да живи оно што није постојало ни у каквој форми и то на тако величанствен и савршен начин!

У прву недељу Поста, међутим, Црква нас подсећа и на догађај Пад, чији су главни актери прародитељи Адам и Ева. Пад је донео и проклетство Адаму и Еви, а преко њих и патњу целокупном роду људском. Губитак милости Божје је видљиви показатељ Пад. Човек се све више удаљује од неба и везује за земљу. Одвајањем од Бога он се одриче љубави којом га је Творац обасуо и постаје подложен греху и рђавим делима.

Ова вест, дакле, долази до пуног изражаја у првим данима Великог Поста и она нам истиче разлог установљења институције Поста. Због непослушности Адама и Еве све створено је постало подложно трулежи. Човек који је створен по лику Божјем занемарује своју првобитну улогу- смиреног приносиоца целокупне творевине Богу Творцу.

Током недеље прве Поста чују се и поучне речи из књиге пророка Исаије и из Прича Соломонових. Исаијини стихови истичу потребу савлађивања ега, односно јачања против греха у ма којој форми. Свети пророк Исаија истиче да је потребно надвладати лукавство људске природе и напомиње да је човек биће које има способност учења да чини добра дела. С друге стране, одзвањају речи премудрог Соломона да је почетак мудрости страх Господњи! Песник нас храбри да са страхом Господњим и храброшћу уђемо у арену са својим страстима и палом људском природом и да из те унутрашње борбе изађемо као победници! Црквена химнографија истиче да човек треба да се каје, чисти и да оплакује своје грехе.

НЕДЕЉА ПРАВОСЛАВЉА

Прва недеља Часног Поста зове се Недеља Православља.

Историјски гледано, свака недеља Православља је успомена на догађај из историје Цркве када је 843. године званично прихваћено враћање и поштовање икона у цркве за време царице Теодоре и цариградског патријарха Методија. Те исте године састављен је и Синодик, свечано исповедање Отаца о учењу о светим иконама. Овај чин се саборно чита у свим православним храмовима у недељу Православља.

ИКОНА И ТАЈНА ОВАПЛОЋЕЊА

Питање поштовања иконе је првенствено питање описивања Бога који је по Својој природи неописив. Захваљујући догађају Христовог рођења Бог се јавио свету и Он постаје видљив а свет је добио прилику да позна Бога у лику Господа Исуса Христа. Благодаревши чињеници да је телом живео на земљи са нама људима, спасоносно је и цртање Његовог Лика. Иконописање је у основи јавно поучавање али и проповедање тајне Оваплоћења.

Свети Оци су повезивали и догађај стварања човека са поштовањем икона сматрајући да то што је Бог створио човека по Своме лику показује да чин иконописања јесте нека божанска ствар. Ово јединствено искуство цртања лика Христовог, Мајке Божје и Светих потврђено је на Седмом Васељенском Сабору у Никеји 778. године.

ТРОПАР ПРАЗНИКА, ГЛАС 2:

Пречистом лику Твоме поклањамо се Благи, просећи опроштај грехова наших, Христе Боже, који си благоизволио да се телом узнесеш на Крст, и да избавиш оно што си саздао од преваре ђаволске. Зато Ти благодарствено кличемо: Са радошћу си испунио све, Спасе наш, дошавши да спасеш свет.

ПИТАЊА:

1. Зашто је Часни Пост најважнији црквени вишедневни пост?
2. Како треба доживети догађај Христовог страдања и Васкрсења?
3. У чему је суштина поруке о поштовању икона?

Published with the Blessings of
+ IRINEJ
Bishop of Eastern America SOC

DIOCESAN EDUCATION COMMISSION

Great Lent, 2024

